

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM JARAYONINI
TASHKIL ETISHDA TA'LIMIY O'YINLAR VA ULARNING AHAMIYATI**

Obidova Nargiza Saidjonovna

Adu magistranti

Annotation

This article provides information on the importance of didactic games in the education of preschool children, as well as the transfer of new knowledge and concepts to children through didactic games, the development of the child's comprehensive development, cognitive process, sensory culture, speech activity, mental abilities.

Key words: game, didactic, individual, lotto, domino, labyrinth, tempo, emotion, subject, attention, memory, thinking, impression, imagination, table-print games, rule-action games.

Kalit so'zlar: o'yin, didaktik, individual, loto, domino, labirint, temp, hissiyot, subyekt, diqqat, xotira, tafakkur, taassurot, xayol, stol-bosma o'yinlari, qoidali-harakatli o'yinlar.

Didaktik o'yinlar ta'limiy o'yin sifatida bolalarning yosh xususiyatlariga mos keladigan o'yinlar sirasiga kiradi. Didaktik o'yinlarning muhim belgisi undagi qoidalarning mavjudligidir. O'yinda o'yin niyati, o'yin qoidalari, o'yin harakatlari o'rtasida uzviy aloqa mavjud. O'yin niyati o'yin harakatlarining tabiatini belgilaydi. O'yin qoidasi esa, o'yin harakatlarini, vazifasini hal etishga va o'yindagi harakatlarni amalga oshirishga yordam beradi. Didaktik o'yinlar orqali bolalarga yangi bilimlar, tushunchalar berib boriladi. Bu o'yinlarda bolaning har tomonlama rivojlanishi, bilim jarayoni, sensor madaniyati, nutq faoliyati, aqliy qobiliyatlari takomillashadi. O'yin qoidasiga rioya qilish, unga amal qilish o'yin mazmunini boyitadi. Didaktik o'yinlarda tabiiy narsa va buyumlardan keng foydalaniladi. Bolaning kun tartibida didaktik o'yin uchun vaqt va joy ajratilishi kerak. Bunday o'yinlar mashg'ulot jarayonida va o'yindan tashqari vaqtlarda guruh yoki yakka-yakka o'tkaziladi. Bunda o'yin mazmuni va natijasi puxta aniqlanadi.

So'zlarni talaffuz qilish ustida ishlash uchun "Do'kon", "Kutubxona" singari didaktik o'yinlardan ham foydalaniladi. «Do'kon» o'yinida bolalar boshqaruv- chiga, ya'ni sotuvchiga murojaat etib, har bir so'zni ravon aytishni o'rganadilar. Katta guruhlarda namuna bo'yicha hikoya qilishdan foydalaniladi. Bunda bolalar xato qiladigan so'zlar qo'llaniladi, bolalar mana shu berilgan namuna asosida o'zlarining kichik hikoyalarini tuzadilar.

Didaktik o'yinlarda bolalarning yosh, individual xususiyatlarini hisobga olish lozim. O'yinda o'yin tempi va ritmi katta rol o'ynaydi, juda sekin va bir tekisdagi temp bolani ko'p kuttiradi, juda tez temp esa bolalarni hayajonga soladi, turli bahs-munozaralarga olib keladi. Kattalar tomonidan o'yin ishtirokchilarini to'g'ri baholash muhim ahamiyatga ega. Didaktik o'yinlarning quyidagi turlari mavjud: a) buyum va o'yinchoqlar bilan o'ynaladigan; b) stol-bosma; d) og'zaki so'z o'yinlari. Stol-bosma o'yinlari bolalarning tevarak-atrof haqidagi tasavvurlarini aniqlash, bir tizimga solish, tafakkurini (tahlil qilish, sintez, umumlashtirish, tavsiflash) o'stirish imkonini beruvchi o'yin usulidir. Bu o'yin turiga a) loto; b) juft rasmlar; d) domino; e) labirint kiradi. Og'zaki so'z o'yinlari katta maktabgacha yoshdagi bolalar bilan o'tkaziladi. Ular bolani eshita olish, zudlik bilan javob topa olish, o'z fikrlarini tez va aniq ifoda eta olishga o'rgatadi. Tadqiqotchilarning fikricha, bunday o'yinlar bolaning aqliy rivojlanishida katta ahamiyatga ega. Yuqorida ko'rsatib o'tilgan o'yin turlarida didaktik maqsad va o'yin materiallarining mavjudligi muhim ahamiyat kasb etadi. Qoidali-harakatli o'yinlar asosini bolaning jismoniy rivojlanishiga qaratilgan harakatlar tizimi egallaydi. Bunda asosan yurish, yugurish, sakrash, chirmashib chiqish, uloqtirish, emaklash kabi harakatlar o'yin mazmunini belgilaydi.

Foydalangan adabiyotlar

- 1.Mirziyoev SH.M. 2017- 2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi qaror. 29.12.2016 y., PQ-2707, O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 1-son, 11-modda, 35-son, 923-modda.
- 2.Mirziyoev SH.M. Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi qaror. 9.09.2017 y., PQ-3261, «Xalq so'zi» gazetasi. 2017 y., 11 sentyabr. 181 (6875)-son.
- 3.Arushova A.G. Razviteya rechi doshkolnikov. Metodicheskaya posobiya dlya vospitateley. M.:1997- 107 s.
- 4.Jalolova G. Bolalarni maktabga tayyorlashda noan'anaviy o'yinlardan foydalanish. T.:2004-69 b.
- 5.Qodirova F.R.,Qodirova R.M. Bolalar nutqini rivojlantirish nazariyasi va metodikasi Darslik. T.:Istiqlol, 2006-247 b.
- 6.Mo'minova L. R. Maktabgacha yoshdagi bolalarni savodga o'rgatish dasturi. T.:1996-47b.